

Ustawa o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu - obowiązki organizacji pozarządowych

Z dniem 13 lipca 2018 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. poz. 723 ze zm.).

Celem ustawy jest zwiększenie efektywności krajowego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Nowa ustawa ma dostosować prawo polskie do unijnych dyrektyw.

Ustawa nakłada na szereg podmiotów – tzw. „Instytucji Obowiązanych” stosowanie środków bezpieczeństwa finansowego oraz inne obowiązki związane z podejmowaniem określonych działań w celu przeciwdziałania wprowadzania do obrotu wartości majątkowych pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł.

W myśl ustawy do instytucji obowiązanych zalicza się m.in.:

1. fundacje ustanowione na podstawie ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 1491 j.t.) w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane,
2. stowarzyszenia posiadające osobowość prawną, utworzone na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2017 r. poz. 210 j.t. ze zm.), w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Zadaniem instytucji obowiązanych jest wyznaczenie kadry kierowniczej wyższego szczebla, która będzie odpowiedzialna za wykonywanie obowiązków określonych w ustawie (art. 6 ustawy).

W skład kadry kierowniczej wyższego szczebla wchodzi: członek zarządu, dyrektor lub pracownik instytucji obowiązanej posiadający wiedzę w zakresie ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanego z działalnością instytucji obowiązanej oraz podejmujący decyzje wpływające na to ryzyko – art. 2 ust. 2 pkt 9 ustawy.

Zgodnie z ustawą instytucje obowiązane powinny identyfikować i oceniać ryzyko związane z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu odnoszące się do ich działalności, z uwzględnieniem czynników ryzyka dotyczących klientów, państw lub obszarów geograficznych, produktów, usług, transakcji lub kanałów ich dostaw. Działania te winny być proporcjonalne do charakteru i wielkości instytucji obowiązanej (art. 27 ust. 1 ustawy).

Przy ocenie ryzyka instytucje obowiązane mogą uwzględniać obowiązującą krajową ocenę ryzyka oraz sprawozdanie Komisji Europejskiej (mowa o nim w art. 6 ust. 1-3 Dyrektywy 2015/849) – art. 27 ust. 2 ustawy.

Ocena ryzyka sporządzana jest przez instytucję obowiązaną w formie papierowej lub elektronicznej i nie rzadziej niż 2 lata musi być aktualizowana (w szczególności w związku ze zmianami czynników ryzyka) – art. 27 ust. 3 ustawy.

Pierwszą ocenę ryzyka instytucje obowiązane sporządzają w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy – art. 193 ustawy.

Wskazane wyżej podmioty mają też stosować środki bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w rozdziale 5 ustawy.

W razie braku możliwości zastosowania któregoś ze środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 34 ust. 1, instytucja obowiązana:

1. nie nawiązuje stosunków gospodarczych;
2. nie przeprowadza transakcji okazjonalnej;
3. nie przeprowadza transakcji za pośrednictwem rachunku bankowego;
4. rozwiązuje stosunki gospodarcze

– art. 41 ust. 1 ustawy.

Fundacja oraz stowarzyszenie, jako instytucja obowiązana ma również obowiązek m.in.:

1. stosować wzmożone środki bezpieczeństwa finansowego w przypadkach wyższego ryzyka prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu – art. 43 ustawy (przypadki wyższego ryzyka opisane zostały w art. 43 ust. 2 ustawy);
  2. prowadzić bieżącą analizę przeprowadzanych transakcji. W przypadku ujawnienia transakcji nietypowych, nienaturalnie złożonych oraz opiewających na wysokie kwoty, które wydają się nie mieć uzasadnienia prawnego lub gospodarczego:
- podjąć działania w celu wyjaśnienia okoliczności, w jakich przeprowadzono te transakcje,
  - intensyfikować stosowanie środka bezpieczeństwa finansowego, w odniesieniu do stosunków gospodarczych, w ramach których te transakcje zostały przeprowadzone
- art. 43 ust. 3 ustawy;
3. wprowadzić wewnętrzną procedurę w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, zwaną „wewnętrzną procedurą instytucji obowiązanej” – 50 ust. 1 ustawy (co powinna określać taka procedura opisane zostało w art. 50 ust. 2 ustawy). Procedura ta przed jej wprowadzeniem do stosowania, podlega akceptacji przez kadrę kierowniczą wyższego szczebla;
  4. zapewnić udział osób wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w programach szkoleniowych dotyczących realizacji tych obowiązków – art. 52 ust. 1 ustawy; Program szkoleniowy powinien

uwzględniać charakter, rodzaj i rozmiar działalności prowadzonej przez instytucję obowiązaną oraz zapewniać aktualną wiedzę w zakresie realizacji obowiązków instytucji obowiązanej;

5. opracować i wdrożyć wewnętrzną procedurę anonimowego zgłaszania przez pracowników lub inne osoby wykonujące czynności na rzecz instytucji obowiązanej rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu – art. 53 ust. 1 ustawy;
6. przekazać Generalnemu Inspektorowi informację o:
  - przyjętej wpłacie lub dokonanej wypłacie środków pieniężnych o równowartości przekraczającej 15 000 euro,
  - wykonanym transferze środków pieniężnych o równowartości przekraczającej 15 000 euro (z wyjątkami, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 2 lit. a-f ustawy)

– art. 72 ust. 1 ustawy;

7. zawiadomić Generalnego Inspektora o okolicznościach, które mogą wskazywać na podejrzenie popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 2 dni roboczych od dnia potwierdzenia podejrzenia – art. 74 ustawy;
8. zawiadomić Generalnego Inspektora, za pomocą środków komunikacji elektronicznej,

o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że określona transakcja lub określone wartości majątkowe mogą mieć związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu – art. 86 ustawy;

9. niezwłocznie zawiadomić właściwego prokuratora o przypadku powzięcia uzasadnionego podejrzenia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji lub zgromadzone na rachunku pochodzą z przestępstwa innego niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwa skarbowego albo mają związek z przestępstwem innym niż przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu lub z przestępstwem skarbowym – art. 89 ustawy;

Instytucje obowiązane, które nie dopełniają nałożonych przez ustawę obowiązków podlegają karom administracyjnym.

Wykaz obowiązków, których niedopełnienie spowoduje nałożenie ww. kar został opisany w art. 147, art. 148 i art. 149 ustawy. Za naruszenia obowiązków nałożonych przepisami ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, oprócz kar administracyjnych, grozi również odpowiedzialność karna.